

פנימיות

מחשבת החסידות לעולם התורה

96

כסלו
התשנ"ט

חג החסידות

כיצד הגיב העולם היהודי לגילוי שחולל מהפכה • י"ט כסלו
הינו ראש השנה לחסידות

סיפר להגאון ר' חיים עוזר גרודזינסקי, על איגרת הקודש על דבר י"ט כסלו – שהוא ראש השנה לחסידות, כשהוא ממלא פיו בשחוק כי במשנה נזכר רק ארבעה ראשי שנים, ואצל החסידים יש חמישה.

הגאון ר' חיים עוזר היה בליבו על אותו רב, שאמנם היה מחשובי הרבנים וחבר הבי"ד, אבל הנהיג כמה קולות בתעניות שהיו נהוגות ובעוד ענייני הנהגה, דבר שציער את הגאון.

לכן, כאשר סיפר אותו רב לר' חיים על האיגרת, השיב לו הגאון: "אצלם מתווסף, אבל אצלנו נהיה פחות".

הנשמה מתעוררת

החסידים בפטרבורג סיפרו, על יהודי מגזע החסידים שפרק עול מצוות, והיה חפשי בדעותיו, וכאשר הראה לו אחד מקרובי משפחתו את המכתב, התעוררו בו זיכרונות מימי ילדותו. ביקש הלה מקרובו, שיביא את חסידי חב"ד בפטרבורג להתוועדות אצלו בבית, לסעודת יום טוב לכבוד י"ט כסלו.

בעת ההתוועדות התעורר לשוב אל כור מחצבתו, והכריז שיתחיל לשמור על כשרות. למחרת שבר את הכלים הטרפים, וקנה כלים חדשים, ואף התחיל לשמור שבת.

מוכרחים להתוועד

ישנם יהודים שמגיעים לבית הכנסת רק בראש השנה ויום כיפור, הלב היהודי אינו נותן מנוח והם באים להתפלל.

י"ט כסלו הוא ראש השנה לחסידות, ועל כן, כל מי שטעם אי פעם את הטעם המופלא של תורת החסידות, עליו להיות לכל הפחות "חסיד של י"ט בכסלו", ולבוא ולשבת בי"ט כסלו בהתוועדות, ולעורר ולהתעורר אודות לימוד התורה ברבים, ובפרט לימוד החסידות, ולקבל החלטות טובות בחיזוק דרכי החסידות, ובמימוש התכלית של ירידת נשמתנו לעולם – "דירה לו ית' בתחתונים".

לחיים לחיים!

**גוט יום טוב! לשנה טוב בלימוד החסידות
ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו!**

שמים, וזוכה להשלים את הכוונה העליונה בבריאת האדם.
עד כאן תוכן המכתב בקצרה.

האיגרת מגיעה

באותה העת בלובביץ', היו בצער גדול מכך שהרבי הרש"ב לא יהיה בי"ט כסלו בעיירה. המכתב שהגיע, רומם את רוחם של תלמידי הישיבה והאורחים, ופניהם צהלו משמחה.

השמועה על המכתב עשתה לה כנפיים, ואל מזכירות הישיבה הגיעו הרבה מכתבי בקשה לשלוח להם עותקים מהמכתב. באותה העת טרם היו מכונות צילום, וידיהם של המעתיקים מלאו עבודה. האיגרת הועתקה בקרוב ל-5000 עותקים, ונשלחה לכל מושבות החסידים.

**מי שטעם את טעמה המופלא
של תורת החסידות, עליו להיות
לכל הפחות "חסיד של י"ט
בכסלו", ולהשתתף בהתוועדות**

הרבי הריי"צ מספר ביומנו, על התגובות שקיבלה מזכירות הישיבה על המכתב: היו כאלו שהתלוננו שהמכתב הגיע באיחור, היו כאלה שהודיעו שמיד בהגיע המכתב קבעו יו"ט במקומם, והיו גם כמה מכתבים יוצאי דופן.

תגובתם של גדולי ישראל

החסידים בבריסק סיפרו, שלאור האמור במכתב, היה בדעתם לקבוע יום שמחה – תשלומין לי"ט כסלו – בפורים קטן.

אבל כאשר נודע הדבר לרב הגאון ר' חיים מבריסק, וראה את איגרת הקודש, אמר: "אין מערבין שמחה בשמחה, וראוי הוא היום טוב די"ט כסלו לקבוע בפני עצמו".

החסידים בוילנא סיפרו, שאחד מרבני העיר

י"ט בכסלו הינו חג חסידי עתיק יומין. למן פטירת הרב המגיד ממעזריטש בי"ט כסלו תקל"ג, ואחר כך בשנת תקנ"ט עם שיחרורו של האדמו"ר הזקן מהמאסר.

מידי שנה בשנה היו החסידים עורכים התוועדות, אומרים "לחיים", ומודים לה' על הצדיקים ששתל ה' בדורות האחרונים שלפני ביאת משיח, ועל התגלותה של תורת החסידות על ידי אותם צדיקים.

עם זאת, החל משנת תרס"ב, קיבל חגה של החסידות משנה תוקף, ומאז נחוג הוא בפאר והדר.

מכתבו של הרבי

בשנת תרס"ב, שנים ספורות לאחר הקמתה של ישיבת תומכי תמימים בלובביץ', עת שהה הרבי הרש"ב (רבי שלום דובער) במוסקבה לצורך ענייני הכלל, שלח מכתב ללובביץ', אל בנו מנהל הישיבה הרבי הריי"צ (רבי יוסף יצחק), על מהותו של היום הגדול י"ט כסלו.

במכתב מורה הרבי הרש"ב שכל צוות הישיבה והתלמידים יתאספו להתוועדות, ו"ישמחו בשמחת החג, אשר פדה בשלום נפשנו, ואור וחיות נפשנו ניתן לנו".

אחר כך מוסיף הרבי הרש"ב כמה מילים, שחוללו מהפך ושפכו אור על מהותו של היום:

"היום הזה הוא ראש השנה לדא"ח (דברי אלוקים חיים – חסידות) אשר הנחילנו אבותינו הקדושים.. והיא היא תורת הבעש"ט".

כלומר, כמו שבראש השנה נפסק על כל יהודי כמה שפע יקבל במהלך השנה, כך בי"ט בכסלו יש המשכה כללית על גילוי פנימיות התורה, כפי התעוררות ליבו של האדם.

דווקא על ידי גילוי החסידות נמשך אל האדם אור אלוקי, הוא מוסר את כל ענייניו ביד ה', מגרש את המידות המגוננות, עושה הכל לשם

י"ט כסלו ופסח – מועד תמידי

האם דבר המוגבל בזמן יכול להיות בכל זמן? • למה אומרים בליל הסדר "אשר גאלנו"? ומדוע לא אומרים "חסל סידור פסח"? • האם חירות הוא דבר טבעי או נסי? ומה הקשר בין פסח לי"ט בכסלו?

נהיו "עבדי ה'", ולכן לא שייך שיהיו עוד הפעם בשעבוד הקשה כ"עבדי פרעה". ודבר זה הינו נס שמעל הטבע, מפני שעל פי טבע לא מושללת המציאות של "עבדי פרעה".

וכן הוא בפנימיות העניינים:

על פי חסידות, מצרים הוא סדר השתלשלות העולמות, שהוא בסדר והדרגה, עם מיצר וגבול. ולכן מצד סדר השתלשלות, יכול להיות מציאות של "עבדי פרעה", ויכול להיות בן חורין.

מצב החירות של יהודי, שאינו יכול להיות עוד "עבד פרעה", הוא עניין נסי, הנובע מכך שה' הוציא אותנו מארץ מצרים, כלומר מסדר השתלשלות, ועם היותנו נמצאים בתוך העולם הזה המוגבל, רומם אותנו לדרגה שמעלה מסדר השתלשלות.

ומכיוון שזהו עניין נסי ולא טבעי, צריכה הפעולה של יציאת מצרים להימשך באופן תמידי, כדי שלא יחזור לקדמותו ח"ו.

לפי זה, בפסח נפעל כל שנה מחדש העניין של יציאת מצרים. אך כיצד נמשכת פעולת יציאת מצרים באופן תמידי בכל השנה כולה? הדבר נפעל על ידי קיום תורה ומצוות באופן תמידי.

החירות החסידית

כעת אפשר להבין מדוע י"ט כסלו עצמו נמשך על כל השנה, מפני ש"ט כסלו אינו מתבטא רק בגאולה של האדמו"ר הזקן ותורת החסידות ממאסר לחירות, אלא גם בכך שהחסידות נמצאת לאחר מכן במצב של חירות וגילוי בעולם.

ומכיוון שהפעולה של גילוי והפצת תורת החסידות, שבמהותה היא נסתרת – "רזין דאורייתא", במצרים והגבולות של העולם הזה – ב"חוצה", הוא חיבור לא טבעי ועניין נסי שלמעלה מדרך הטבע, צריך פעולה תמידית שתפעל את העניין.

ולכן י"ט כסלו הוא "מועד תמידי", ובכל שנה ושנה חוזר ונייעור ביום זה מה שהתחדש בי"ט כסלו הראשון.

וכדי שפעולת גילוי החסידות תימשך ותשפיע באופן תמידי, צריכה להיות העבודה בפועל בדרכי החסידות עם עצמו ועם הזולת.

ועל ידי הפצת המעיינות חוצה, זוכים ל"אתי מר" – "דא מלכא משיחא" בקרוב ממש.

(ע"פ לקו"ש ח"ה סיחה לי"ט כסלו)

ומפורשים הדברים גם בחלק הנגלה שבתורה:

לגבי יציאת מצרים נאמר בספר החינוך שהיא "יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו". כלומר, שמלבד המצוות שהם זכר ליציאת מצרים, הנה בכל מצוה ודבר שיהודי עושה, קיימת ההשפעה של יציאת מצרים כ"יסוד" בחיי היהודי באופן תמידי.

[וכמו יציאת מצרים, גם תורת החסידות היא יסוד גדול ועמוד חזק בכל עבודת ה', שכאשר עושים את המצוות מתוך רגש וחיות של חסידות, הם נעשים אחרת לגמרי].

בנוסף לכך, ידוע הביאור בנוסח ברכת "אשר גאלנו וגאל את אבותינו", שהעובדה שכעת נמצאים אנו במצב של חירות, אינה רק בגלל שה' גאל את אבותינו ממצרים, אלא מפני שה' גואל אותנו היום ממצרים, "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ואילו גאולת אבותינו ממצרים לא הייתה נמשכת גם עתה, היינו משועבדים לפרעה במצרים.

ואם כן, הרי שחג הפסח שעניינו "יציאת מצרים", נמשך בכל רגע מן השנה.

קשה כקריעת ים סוף?

לפי הנאמר לעיל, דומה הדבר לקריעת ים סוף. חומות המים החזיקו מעמד רק בזכות "רוח קדים עזה", שפעלה כל הלילה, אבל ברגע שהפסיקה הרוח – "וישב הים לאיתנו". כך לו יפסיק ה' לגאול אותנו, נחזור מיד להיות משועבדים לפרעה.

אבל לכאורה אי אפשר להשוות את הגאולה ממצרים לקריעת ים סוף, כי בעוד שבקריעת ים סוף היה הנס היפך טבע המים, לכן ברגע שפסק הכח האלוקי שהיה מלוּבש ברוח, מיד חזר הים לטבעו ולאיתנו, אך חירותו של אדם היא לכאורה דבר טבעי, ולא דבר שנגד הטבע, ומדוע צריך לעניין של "גאלנו" – שיציאת מצרים תמשך גם עכשיו?

החירות היהודית הניסית

ההסבר לכך הוא:

גלות מצרים היא הגלות והשעבוד הקשים ביותר, וביציאת מצרים התחדש, שאין אפשרות שגלות מסוג זה תחזור על עצמה.

מדוע? מפני שביציאת מצרים עם ישראל

לאחר גאולתו של אדמו"ר הזקן ממאסרו, רצו החסידים לכתוב את מגילת י"ט כסלו, ולקבוע אותה כדין מגילת אסתר, וכבר היו חסידים שבינם לבין עצמם הכינו נוסחאות למגילה, ודיברו ביניהם מתי יתאספו בליאזנא, לשאול את דעת רבינו הזקן.

אולם בבואם לפני אדמו"ר הזקן, לא הרשה אותם לעשות זאת, והשיב להם:

"זה היום יוקבע למועד תמידי בישראל, אשר בו יתגדל ויתקדש שמייה רבה, ויתעוררו אלפי לבבות ישראל בתשובה ועבודה שבלב, כי המעשה חקוקה בלב ישראל דלעילא וכתובה בלב ישראל דלתתא".

כלומר, שאין צורך בכתבת מגילה, כי י"ט כסלו כבר חקוק בליבו של כל יהודי, וממילא יקבע יום י"ט כסלו לחג, אשר בו יתעוררו לתשובה ועבודת ה'.

זמן מוגבל או תמידי?

לכאורה כוונת המילים "יוקבע למועד תמידי" היינו, שמדי שנה בשנה יחגגו את י"ט בכסלו.

אבל נוסח דבריו של רבינו הגדול מדויק ביותר, כידוע, וממילא לשם כך מספיק היה לומר "יוקבע למועד", ומובן היה שהכוונה לכל שנה ושנה, וכלשון הגמרא לגבי חנוכה "לשנה אחרת קבעום".

מוכרחים לומר, שבהוספת המילה "תמידי" הכוונה שהמועד י"ט כסלו עצמו יימשך וישפיע על כל השנה. ואין הכוונה רק שהרושם והתוצאות של י"ט כסלו ייראו במשך כל השנה (כי זה קיים בכל יום טוב ובכל מצוה), אלא ש"ט כסלו עצמו יימשך בכל ימות השנה.

מה הפירוש ולמה הכוונה שהמועד עצמו יימשך בכל השנה?

הנה מכיוון שכל המצוות דרבנן יש להם שורש במצוות התורה, ומהם הם יוצאות ונמשכות (כמבואר בתניא), הרי שגם בתורה יש עניינים שנמשכים תמיד. ועל ידי ביאור העניין בתורה, תובן כוונת דברי האדמו"ר הזקן לגבי י"ט בכסלו.

פסח – מועד תמידי

איזה מועד בתורה נמשך תמיד? חג הפסח. וכפי המובא בחסידות שפסח אינו מסתיים, אלא הוא נמשך בכל ימות השנה, שלכן השמיט אדמו"ר הזקן מסיום ההגדה את המילים "חסל סידור פסח".

ר' משה ז'עמבינער חסיד, משפיע ו'חוזר'

המה ובלבושי ההשגה גסים, הנה אין שייך להגיע בזה".

בהתוועדות י"ט כסלו תרע"ה דיבר אדמו"ר הרש"ב על ענין הנעשה בעולם האמת, ור' משה שאל: "וואס וועט זיין מיט אונז?" (=מה יהיה איתנו?)... ענה לו אדמו"ר הרש"ב: "מען וועט זיך (או: מען זאל זיך) אנהאלטן אן מיין גארטל" (=יחזיקו (או: שיחזיקו) בגארטל שלי)...

ככלל, בכל ראש חודש היה ר' משה מבקש מאדמו"ר הרש"ב שיתן 'דמי משקה' להתוועדות, והרבי היה נותן לו רובל עבור משקה, ובכל פעם היה הרבי אומר: "די מלאכה האט האלט דער טרונק" (=המלאכה מצדיקה את השתיה - כלומר, אמירת 'לחיים' היא רק לאחר עבודה ויגיעה בענייני עבודת השם)...

ההתוועדות האחרונה...

בליל שישי האחרון לחייו, אור לכ"ד שבט תרע"ה, בהיותו כבן שמונים ושלוש שנים, התוועד בישיבה עם ידיד נעוריו ר' גרונום ועם ר' שילם.

בתחילת הלילה ראש המדברים היה ר' גרונום, ור' משה החל להתווכח איתו אודות גדלותו של אדמו"ר הרש"ב. בנושא זה היו השניים מתווכחים תמיד מתוך אהבה וריעות. ר' משה אמר שהרבי - אדמו"ר הרש"ב - הוא במדרגת הבעל שם טוב, ור' גרונום ענה לו: "נדבר נא אודות מדריות, באיזו מדרגה של צדיק גמור אתה מחשיב את אדמו"ר?"

ור' גרונום המשיך לומר: "האמן לי שאני בוודאי דעתי שאדמו"ר הוא במדרגה זו שאתה אומר, ועוד למעלה מזה, אבל הלא בעבודת ה' יתברך שהוא אין סוף הלא יש מדריות עד אין שיעור, ומהו אם כן החטא אם אומר שאדמו"ר מהר"ש היה עוד במדרגה יותר גבוהה, ואדמו"ר הצמח צדק היה עוד במדרגה יותר גדולה, וכן גבוה מעל גבוה עד הבעל שם טוב ז"ל!"

ר' משה לא הסכים לקבל את דבריו של ר' גרונום. היות שהוא היה כבר מבושם מהמשקה שלקח, אמר בתגובה שהוא אינו רוצה להמשיך לשבת בהתוועדות, והוא יקום וילך לביתו...

ואז, התחיל ר' יצחק מגידוסון לנגן ניגון נעים, ור' משה - שהיה בעצמו בעל מנגן בהתוועדות אדמו"ר הרש"ב, כאמור - הגיב: "אה! בניגון זה הרי מרגישים גילוי השכינה!", והתיישב בחזרה במקומו...

ואז, החל הויכוח שנית... ושוב, חזרה על עצמה התגובה של ר' משה, והניגון של ר' יצחק... עד שתיים לפנות בוקר, אז הלך ר' גרונום לביתו ור' משה נשאר להתוועד עם התמימים כשאיתו המשפיע ר' שילם קוראטין ור' זלמן הבלין, והם ישבו עד אור הבוקר.

תניא עם המתחילים.

ר' משה היה נוהג לבוא השכם בבוקר לאלום הגדול - שם ישנו התמימים את שנת הלילה - והיה עובר בין התמימים להעיר אותם משנתם באמרו שכבר בא מועד לעבודת ה' יתברך. למרות גילו המבוגר - קרוב לגיל שמונים (!) - ר' משה היה טורח בעצמו להכין "נעגל וואסער" לבחורים.

מראשי ה'חוזרים'

במקביל לתפקידו כמשפיע, שימש כאחד מה'חוזרים' על תורתו של אדמו"ר הרש"ב וכונה בשם "מאָטע דער חוזר". הוא כתב 'הנחות' ממאמרי אדמו"ר הרש"ב, פרסמן בין התמימים ואנ"ש, ונהג ללכת לאכסניות בעיירה ליובאוויטש על מנת לחזור באזני החסידים האורחים את ה'מאמר' ששמעו מהרבי בשבת אובחג.

בכל פעם שאדמו"ר הרש"ב אמר 'מאמר' בליל שבת - היה ר' משה מה'חוזרים' על המאמר אחר התפילה לצד ר' שילם קוראטין, וגם בשבת אחר הצהריים היו כמה מהבחורים מתפללים 'מנחה חטופה', ומתכנסים שוב בחדר מיוחד עם ר' משה לחזור בשנית על ה'מאמר'.

קירבה בהתוועדויות

על אף היותו רזה ממש כאילו רק עור ועצמות לגופו ובעל ייסורים בגשמיות - למרות הכל היה ר' משה איש שמח. ניגון אחד שלו נשתמר בידיו - ניגון ק"מ (שחוזר על עצמו גם כניגון רפ"ד) ב'ספר הניגונים - חב"ד', ניגון עליו אותו נהג ר' משה לנגן רבות.

בכל התוועדות היה עומד או יושב קרוב לאדמו"ר הרש"ב, ואחרי שהרבי בירך על מזונות וי"ש היה אומר לר' משה להתחיל ניגון.

באחת השיחות בשנת תרס"ד שאל ר' משה את אדמו"ר הרש"ב מה הפירוש בלשון שרגילה במאמרים שלו - "לשון חדש אשר לא שמענוהו מקודם" - "עצם האור האלוקי כשבא בלבושי ההשגה".

אדמו"ר הריי"צ מתבטא שהשאלה של ר' משה 'נגעה' לאביו אדמו"ר הרש"ב, כי היה מדקדק וזהיר ביותר בשמירת לשון הרב ובכלל לחדש דבר. על פי רוב היה מזכיר דברים בלשון "ויש לומר" (כמסתפק), והוא השיב לר' משה: "הדברים אינם חדשים, רק השומעים חדשים"

ר' משה רוזנבלט ע"ה נולד בעיירה החסידית ז'עמבין והתקרב לחסידות על ידי רב העיירה הרה"ח אברהם לנדא (אברהמקה ז'עמבינער). אצל רבו התיידד עם תלמיד נוסף בשם שמואל גרונום אסתרמן, לימים - ר' גרונום, 'המשפיע בה"א הידיעה בישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש.

לאחר חתונתם, היו השניים - ר' משה ור' גרונום - מלמדים בעיירה ז'עמבין. יחד היו נוסעים מידי שנה באמצע חודש אלול לליובאוויטש, אל אדמו"ר המהר"ש.

השניים היו חברים וידידים בלב ונפש, מה שלא מנע מר' משה להוכיח את חברו בשער בת רבים בענייני התקשרות. פעם בעת התוועדות אמר ר' משה לר' גרונום: "זו האסט קיינמאל ניט גיהאט קיין לעבעדיקן רבין" (=מעולם לא היה לך רבי חי), וזאת משום שבחיי אדמו"ר המהר"ש היה ר' גרונום לומד את החסידות של אדמו"ר הצמח צדק, ולכן היה פחות מקושר לאדמו"ר המהר"ש, ולאחר מכן - בחיי אדמו"ר הרש"ב היה מקושר יותר לאדמו"ר המהר"ש...

לאחר הסתלקות אדמו"ר המהר"ש, בי"ג תשרי תרמ"ג, התלבטו החסידים בענין הנסיעה לליובאוויטש, היות שגם אדמו"ר הרש"ב וגם אחיו הרז"א סירבו לקבל על עצמם את עול הנשיאות.

בשלהי אלול תרמ"ד נכנסו ר' שמואל גרונום ור' משה אל הרה"ח אברהם לנדא להתיעץ עימו בענין הנסיעה לליובאוויטש. ר' אברהם אמר להם בהחלטיות שעליהם לנסוע, והוסיף שגם הוא היה רוצה לנסוע, אך משום חולשתו לעת זקנה אינו מסוגל... כמובן, שהשניים קמו ונסעו לליובאוויטש, לאדמו"ר הרש"ב, וסחפו אחריהם אברכים צעירים נוספים.

מלמד חסידות למתחילים

בשנת תרס"ט התקבל ר' משה למשפיע לתלמידים הצעירים בישיבת תומכי תמימים שבעיירה ליובאוויטש, ועבר עם כל משפחתו לגור שם. במשך כשש שנים עסק בהנחלת יסודות החסידות לתלמידים הצעירים.

בחורף היה פותח עימם תחילה את לימודם במאמרי אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה פרשת ויקרא, "אדם כי יקריב מכם", "לא תשבית מלח", "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ועוד. לקראת חג הפסח - למד עם התלמידים את הדרושים מפרשת צו. כמו כן, למד ר' משה

מאת הרב יהודה לייב ויסגלם

אור גדול

- מה מקור המנהג של הגבהת ספר התורה? ומדוע חשוב להתקרב ולראות את הכתוב? • מתי מתחילים להגיד "וזאת התורה"? • ומדוע חשוב כל כך שהמגביה גם יגלול? • ומדוע מקפידים לחגור את האבנט דווקא בגובה השליש התחתון? • מנהגי חב"ד בהגבהת ספר תורה?

לאדם קטן.
 הרבי מוסיף, שדווקא למנהגו – א) ספר התורה פתוח פחות זמן, ב) דומה יותר למנהג הספרדים בהגבהה שהוא על ידי אחד, ג) הגלילה נעשית כדבעי, ללא חשש שספר התורה יפול.

להתנהג כמו ב־770

בעל "קצות השולחן" מעיד, שבדורות הקודמים, היה מנהג חסידי חב"ד בארץ ישראל, לעשות הגבהה לפני קריאת התורה, ושאחד מגביה את ספר התורה ואחרים גוללים אותו.

בתחילת שנות הכ', באחד מבתי הכנסת של חב"ד שינו את המנהג, שיהיה כפי הנהוג ב־770. והרב ש"י ז"ל שהיה מרבני חב"ד, פנה לרבי בבקשה להחזיר את המנהג לקדמותו.

הרבי השיב לו שגם אם הוא צודק, באם יחזירו את המנהג לכמו שהיה, הרי זה יחליש את העמדה שצריך להשתדל להתנהג במנהגי בית הכנסת של הרבי. והאם יש לנגוע בנקודת ההתקשרות של מי שהוא לרבותינו נשיאנו?

בשליש התחתון

מדייקים לגלול את ספר התורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוץ.

את האבנט חוגרים בתחילת שליש התחתון של הספר תורה. ולא כפי הנהוג בכמה קהילות, שמקפידים לחגור בתחילת השליש העליון, כבמזוזה.

ובטעם הדבר, מובא בשם הרבי מה"מ, על פי אגדת חז"ל לגבי שבירת הלוחות:

הלוחות היה אורכן שישה טפחים ורוחבן ג' טפחים, והיה משה תופס בשני טפחים, והקב"ה בשני טפחים, ושני טפחים חלק. וכיוון שחטאו ישראל ביקש הקב"ה לחוטפן מידו של משה, וגברה יד משה, וזהו שהכתוב משבח ואומר "ולכל היד החזקה", יאה שלום על היד שגברה ממני.

ובפשטות, הכוונה שמשו החזיק בשליש התחתון, ולכן נוהגים לכרוך בשליש התחתון, לרמז על היד החזקה של משה רבינו.

(מקורות: מסכת סופרים פ"ד ה"ד (ח), שו"ע או"ח סקל"ד ס"ב, וברמ"א שם, ספר המנהגים חב"ד עמ' 15, שיירי כנסת הגדולה על הב"ב סקל"ד, שער הכוונות ענין קריאת ס"ת דרוש א' (הובא במ"א), מעשה מלך ח"א פ"ה סל"א, שם ח"ב פ"ג ס"ז, משנ"ב שם סק"ב, בדי השולחן סכ"ה סקנ"ה, פסקי תשובות סקל"ד ס"ז, סקמ"ז ס"ג, שולחן מנחם סצ"א, ערוך השולחן סקמ"ז ס"ח. קצות השולחן סכ"ה ס"ג, חקרי מנהגים ע' פה, ירושלמי תענית פ"ד ה"ה)

מיוחד בעת ההגבהה.

וזאת התורה

כתבו האחרונים, שאין להתחיל לומר "וזאת התורה" עד שרואה לנגד עיניו את הכתב של הספר תורה, וכן משמע מסיים דברי אדמו"ר הזקן שהובאו לעיל, שרק לאחר שרואה "יאמר וזאת התורה".

בנוסף לכך, אין מנהגנו להראות באצבע הזרת, בעת אמירת "וזאת התורה", כפי שיש הנוהגים.

"והיה אומר, שעל ידי הסתכלות האדם מקרוב כליכך, שיוכל לקרוא האותיות היטב, על-ידיזיה נמשך אור גדול אל האדם".

וכן אין נוהגים לכרוך בפני הספר תורה, על אף שכן כתוב במסכת סופרים.

ובטעם הדבר כתבו, שאין אנו בקיאים בחסרות ויתירות, ולכן חוששים לספר תורה פסול שאסור לכרוך בפניו, או שלא תיקנו כן אלא כאשר היו מגביהים באופן שהכתב כלפי העם, אבל למנהגנו שבעת ההגבהה הכתב כלפי המגביה, אין לכרוך.

המגביה הוא הגולל

מנהגנו בהגבהת ספר תורה: מגביה הספר תורה, ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו, ואז יושב על בספסל ואחר כורך את המפה.

והיינו, שגם את ההגבהה וגם את הגלילה עושה אדם אחד.

[ואין להחליף את גלילת הספר תורה, למה שקוראים "גלילה" גם לחגירת האבנט, שהרי נוהגים לתת גם לילד לעשותה].

לביאור המנהג, הרבי מציין לדברי "ערוך השולחן" שהיה מראשי האשכנזים, שמשבח את המנהג של החסידים שהמגביה הוא גם הגולל, ותמה על מנהג האשכנזים, שנותנים את ההגבהה לאדם נכבד, ואת גלילת הספר תורה שעליה עיקר השכר – כמבואר בגמרא –

המנהג להגביה את ספר התורה, ולהראותו לכל קהל המתפללים אנשים נשים וטף, הינו מנהג עתיק עוד מימי התנאים.

המנהג מופיע ב"מסכת סופרים":

"גולל ספר תורה עד שלשה דפין, ומגביהו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפניו ולאחריו, שמצוה לכל אנשים ונשים לראות הכתוב ולכרוך ולומר, וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל".
 המנהג הועתק להלכה למעשה בשולחן ערוך.

אחרי קריאת התורה

לפי המנהג הקדום (וכן הוא מנהג הספרדים), הגבהת ספר התורה נעשתה קודם הקריאה בתורה.

אמנם כתב הרמ"א, שנהגו להגביה את הספר תורה, רק לאחר קריאת התורה. וכן הוא למנהג חב"ד.

ובטעם הדבר כתב אחד מהאחרונים, שהוא מפני המון העם, שחושבים שראיית ספר התורה עדיף על הקריאה, ולכן כדי שיתעכבו עד אחרי הקריאה בתורה, הנהיגו שהגבהת התורה תהיה אחרי הקריאה.

לראות את הכתב

כתב אדמו"ר הזקן בסידורו, שכאשר "מגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לתיבה כדי שיוכל לקרוא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר "וזאת התורה וגו'".

ומקור המנהג הוא מהאריז"ל, כפי שמעיד תלמידורבי חיים ויטאל:

"מנהג מורי ז"ל, שהיה נוהג לנשק הספר תורה וללוחותיו... ואחר-כך היה נשאר שם סמוך אל התיבה, עד שהיו פותחין הספר תורה, ומראין אותו לקהל כנודע, ואז היה מסתכל באותיות הספר תורה ממש.

והיה אומר, שעל ידי הסתכלות האדם מקרוב כליכך, שיוכל לקרוא האותיות היטב, על-ידיזיה נמשך אור גדול אל האדם".

וכן היה נוהג הרבי מה"מ, שהיה מתקרב קצת לעבר ספר התורה, ומביט בו בחוזק ובאופן

הנדרים והתרתם

האם נדר הוא סימן להתקדשות ופרישות או החלטה פיזיה או מיותרת, ואיך בדיוק החכם מתיר את הנדר • טעימה מביאורי החסידות על מצוות הנדרים והתרתם

מאת הרב מאיר ערד

האין האלוקי, ואילו הבינה מכונה 'יש', על שם הרגשת ומציאות הנברא כ'יש' בדרגה זו.

בתודעת האדם הנודר יש נתינת מקום למציאות של פירוד (שלכן הוא חושש שהדבר הגשמי יגשם אותו אם לא יפרוש ממנו), ולכן הוא אוסר עליו את הדבר הגשמי כמו קורבן. זה אמנם גם סוג של בירור (על ידי המשכת אור אלוקי מדרגת הבינה המקדש את הדבר הגשמי ואוסרו) אך זהו באופן של דחייה בלבד, ולכן זה רק בדיעבד ובחוסר ברירה.

החכם לעומתו (שמאירה בו דרגת החכמה) יכול להעלות את החפץ הגשמי, על ידי שמגלה שהדבר במהותו הוא אלוקות. החכם בעצם מרים את האדם לדרגה גבוהה עוד יותר, ומגלה את מהותו של היהודי מצד נשמתו, שבכוחו להעלות לקדושה גם את המותרות ולהשתמש בהם לצורך עבודת ה'.

הדגש הוא שהחכם מתיר את הנדר למפרע (ולא רק מפר אותו מכאן ולהבא), כי כאשר מתגלה מהותו של הדבר, שהוא אלוקות ממש, אין מקום מלכתחילה לפרוש ממנו ולדחותו. ובדוגמת האכילה בשבת שאינה מגשמת כל כך, ולכן אין צריך לפרוש ממנה, וניתן להעלותה.

מקורות: אבות פ"ג משנה י"ג, ירושלמי נדרים פרק ט, לקוטי שיחות (חלקים ד, יג, לג, ועוד) המשך תער"ב פרק מ, דרך מצוותיך מצות נדרים.

המשך מעמוד 3 / דמויות הזד

פטירתו בערב שבת קודש

בסיום ההתוועדות הלך ר' משה לטבול במקווה. כשיצא מהמקווה אמר שהוא לא מרגיש טוב, והוליכוהו לבית כנסת סמוך שהיה נקרא "ר' בנימין'ס שטיבל". אחד החסידים הביא לו תרופה שסייעה לכמה שעות, שלאחריהם שוב לא חש בטוב, ונפטר בתוך בית המדרש.

הלווייתו התקיימה במוצאי שבת בהשתתפותם של אדמו"ר הרשב"ב (שהלך לכבודו מרחק שתי רחובות) ובנו אדמו"ר הרי"צ שהמשיך ללוות את מיטתו עד לבית העלמין ונשאר עד לאחר סיום הקבורה.

הקדושה, כמו תענוג אלוקי, ולכן יכול לכוון לעצם התענוג שבמאכל, ואין זה מגשם אותו.

זהו גם ההבדל בין עבודת ה' באופן של 'אתכפיא' ל'אתהפכא': כאשר התענוג הגשמי בא מתוך תאוה חומרית הרי זה מגשם, וצריכים לדחותו, שלא יתענג בזה, וזהו בבחינת אתכפיא, שכופה ומכניע את הרע, שאינו רוצה ליהנות מהדבר הגשמי, אלא רק לקבל חיות מהמאכל, שזה עצם האכילה ולא התענוג שבו. אך כשהרע נהפך לטוב, היינו

וזאת עבודת היהודי, לדחות את הרע של נוגה, על ידי שיפעל בנפשו שלא ירצה להתענג בו בלבד, ולברר את הניצוץ הטוב, על ידי הכוונה לשם שמיים.

שבתענוג אין בו שום תאוה גשמית כלל, ולהיפך הוא תענוג אלוקי, הרי זו בחינת אתהפכא, כמדרגת הצדיק עליו נאמר "צדיק אוכל לשובע נפשו".

תלוי בדרגת האדם

על פי זה תתורץ הסתירה בדברי רז"ל ביחס אל הנדרים, שהוא תלוי בדרגת האדם:

כאשר יש לאדם חלישות בעבודת ה', אזי "נדרים סייג לפרישות". עליו לפרוש ולסייג עצמו מענייני העולם, כי התעסקותו בעניינים אלו עלולה לגרום לו לירידה ח"ו. ומאחר שהמותרות מושכים את ליבו ועלולים לדרדרו למטה, זקוק להגנה בדוגמת הנדר.

אך מי שהולך בדרך המלך בעבודתו לקונו, אסור לו לפרוש מענייני עולם הזה. אדרבה, תפקיד האדם עלי אדמות הוא לעסוק בענייני עולם הזה דייקא, ולזככם עד שיהיה העולם כולו דירה ומכון לו ית', וממילא – "דייך מה שאסרה עליך תורה".

התרת הנדר – גילוי המהות

על פי עיקרון זה יובן גם הטעם הפנימי ש"חכם מתיר את הנדר".

בחסידות מוסבר, כי ההבדל בין "בינה" ל"חכמה", הוא שהבינה מגלה את המציאות של האלוקות והחכמה מגלה גם את המהות. מסיבה זו החכמה נקראת 'אין' – כי בה גלוי

אדם שנדר נדר, מצוה עליו לקיימו, וכמפורש בתורה "איש כי ידור נדר לה'... לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל, ג). אולם בנוגע לשאלה האם הנדר עצמו הוא דבר חיובי ומבורך, או ענין בלתי רצוי, מצינו בחז"ל התייחסויות שונות:

מצד אחד אמרו רז"ל "נדרים סייג לפרישות", כלומר שבשביל להגיע לפרישות והתקדשות צריך לנדור, ומשמע שהנהגה רצויה היא. לאידך, תמהו רבותינו ז"ל "לא דייך במה שאסרה תורה!?", כלומר שאין זה דבר טוב שהאדם יאסור על עצמו יותר ממה שהתורה אסרה עליו. איך מתיישבים הדברים?

דרגות בבירור הגשמיות

הענין יובן בהקדים המבואר בחסידות, כי הדברים הגשמיים נמצאים תחת ממשלת "קליפת נוגה", שהיא קליפה ממוצעת, מעורבת טוב ורע. מצד הטוב שבה נכללת לעיתים בקדושה ומצד הרע שבה נכללת לפעמים בג' קליפות הטמאות, שהן רע גמור.

לדוגמא, המאכל הגשמי, כשאוכלו לשם שמיים מתברר הניצוץ הטוב שבו ומוסיף לו חיות בעסק התורה ועבודת ה', וכמאמר רבא ש"יין וריח פוקחים את המוח", וכדברי רב נחמן "עד שלא אכלתי בשר שור לא הייתה צלולה דעתי", וזה החלק הטוב שבנוגה שבמאכל, שיכול לעלות לקדושה, ולשמש את האדם לעבודת ה', על ידי אכילתו לשם שמיים. ולהיפך, כשאוכלו למלאת תאוות נפשו, המאכל מעבה ומגשם אותו, וכמאמר "מילוי הכרס הוא ממיני חטאים הרעים".

וזאת עבודת היהודי, לדחות את הרע של נוגה, על ידי שיפעל בנפשו שלא ירצה להתענג בו בלבד, ולברר את הניצוץ הטוב, על ידי הכוונה לשם שמיים. גם ענייני העולם שהוא מוכרח בהם, שהרי הקב"ה ברא את האדם כנשמה בגוף, יהיו רק מצד ההכרח ובכוונה לשם שמיים ולא לשם תאוות נפשו.

אומנם, יש אופן נעלה יותר, שגם הרע שבנוגה, שהוא התענוג הגשמי, נכלל בקדושה, ואזי ישנה מצווה גם בעצם התענוג, וכמו ביום שבת, שאמרו רז"ל "מצווה לענגו באכילה ושתיה", שהוא מפני שבשבת ישנה 'עליית העולמות' ועצם החומר הגשמי של העולם מתעלה, וגם התענוג הגשמי הוא במדרגת

הלבנה – אור חוזר

טעימה על קצה הקולמוס מפעולתה של הלבנה בבירור העולם, עליית המלכות בגאולה ו"לילה כיום יאיר"

איור: ר' יצחק קליימן נ"ה

מאת הרב אליהו הנדל

אור חוזר

ספירת המלכות, בשונה משאר הספירות שבעולם האצילות – יורדת ממקום כבודה ומשפיעה ומתעסקת עם העולמות התחתונים, בכדי לבררם ולזככם עד שיאירו ויזהירו מעצמם. סוג אור זה מכונה גם "אור חוזר".

באור ישנם שני סוגים: אור ישר – האור שמאיר באופן ישיר מהמאור, וכמו אור השמש שמאיר ממנה ישירות; ואור חוזר – הוא האור שנובע מחפץ שמבטל את מציאותו, ולכן במקום לבלוע את קרני האור, הוא מחזיר אותם חזרה. וכמו אורה של הלבנה.

אמנם, הלבנה איננה סתם "מראה", אלא יש בה את הכח להמיר את האור לאור כזה שהעולמות מסוגלים להכיל.

ולכן, באם ספירת המלכות (הלבנה) הייתה מקבלת את אורה ישירות מספירת הבינה, אף שגם אז אורה היה "אור חוזר", אך לא היה די במסנן זה עבור העולמות, והיה צורך בעוד ממוצע שימיר את עוצמת האור לתדר כזה שהעולם יוכל להכיל אותו. וממילא בירור העולם לא היה יכול להתבצע באמצעות המלכות.

אולם כעת, כאשר הלבנה – ספירת המלכות – מקבלת את אורה מאת החמה, שאורה מועט יותר, אזי הלבנה ממירה אותו לאור כזה שהנבראים יכולים להכיל. וכחלק מתהליך זה, מלבד אמצע החודש, אין מעבר של כל אור השמש לארץ.

וכך העולם שמקבל את אור הלבנה יכול להתברר ולהזדכך עד שמתחיל להאיר מצד עצמו. אור זה הוא ה"אור החוזר" בעל האפקט הייחודי שהינו בעל עוצמה יותר מאשר ה"אור הישר", מכיוון שזהו אורו של העולם מצד עצמו.

מקור ושורש

כאשר חומת אבנים נופלת, האבנים שהיו בראש החומה נופלות למרחק הרב ביותר. בפנימיות התורה מוסבר שכך הוא גם בנוגע לעולם:

העולמות העליונים הרוחניים נחשבים ל"קרובים" יותר לה', ואילו העולם הגשמי נחשב ל"רחוק" מאור פני ה'. וסיבת הדבר היא – שמקור הגשמיות הינו למעלה מהעולמות הרוחניים.

מכיוון שמקור העולם הגשמי הינו גבוה יותר, לכן כאשר חושך העולם הופך לאור – זהו אור גדול יותר מאשר האור הנובע ממקורו ("אור ישר").

לשני סוגי האור הללו יש כינוי נוסף: אור לבן ואור שחור.

אור שחור

נאמר במדרש (תנחומא ר' פבראשית) ובזהר (ח"ג קלב, א) שהתורה ניתנה "אש שחורה על גבי אש לבנה": כפי שלמטה התורה כתובה בדיו שחור על גבי קלף לבן, כך גם למעלה, אך מכיוון שלמעלה אין מציאות של קלף גשמי, זוהי מציאות של "אש".

האש הלבנה היא גילוי עצם התורה, ובוודאי שיש בה את כל פרטי התורה, אך מאחר שזהו אור גבוה, אין ביכולת הנבראים לפענח את דברי התורה אשר בה. ולכן באה האש השחורה, שהיא מגבילה את האש הלבנה, כמו שהדיו מגביל את לובן הקלף, ואז ניתן לקרוא ולקבל את דברי התורה.

נמצא שקיימות שתי דרגות בתורה: יש את עצם האור האלוקי כפי שהוא, ויש את הגילוי המוגבל שנועד להתלבש בגדרי העולם.

בספירות, זוהי החלוקה בין ז"א למלכות: האור של ז"א מאיר וחודר בכל מקום, אך אינו מתלבש בעולם באופן פנימי, שכן העולם אינו מסוגל להכיל את אורו הגדול; ורק ספירת המלכות מאירה באופן כזה שמצד אחד יוכל להתקבל בתוך העולם על גדריו בפנימיות, ומצד שני ירומם אותו עד שיוכל לקבל את אורו של ז"א.

בירורים

לחלוקה זו בגווני האש אנו מתייחסים בברכתה ואומרים "בורא מאורי האש" – לומר שיש כמה סוגי אור באש. יש את החלק שנקרא "נהורא חיוורא" (האור הלבן), חלק זה הוא המאיר ומבזיק לכל עבר.

ויש את החלק השני הסמוך לפתילה, שנקרא "נהורא אוכמא" (האור השחור), אור שאינו ניכר ומתגלה כל כך. שם נוסף יש לחלק זה "נהורא תיכלא" (אור תכול), על שם צבעה של אש זו. אדמו"ר הזקן מבאר (לקו"ת שה"ש י, ג) שהיא נקראת כך על שם שהיא מכלה את הגשמיות.

דהיינו, אותה אש שחורה או תכולה, הינה אש מזן שונה, מטרתה אינה להפיץ אור בסביבתה, אלא לגרום לפתילה להאיר. היא זו שמרוממת את החפץ המגושם ועוזרת לו להפוך את מציאותו למציאות כזו שמאירה בסביבתו.

בעולם הקבלה והחסידות יש מקום חשוב לשמש והירח, לכל אחד בפני עצמו, ולייחודם – "ייחוד שימשא וסיהרא". השמש מורה על הקב"ה, שכן "שמש ומגן הוי' אלהים" (תהילים פד, ב). והירח מורה על כנסת ישראל, וכפי שאומרים (בקידוש לבנה) על בני ישראל "שהם עתידים להתחדש כמותה". וייחודם הוא המכונה "ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה".

"קודשא בריך הוא", הוא אחד הכינויים ל"ז"א [זעיר אנפין (פנים קטנות) – ששת המדות שבעולם האצילות], ו"שכינתיה" – הוא כינויה של ספירת המלכות [על שם ירדתה ושכינתה בעולמות ב"ע].

מיעוט הלבנה

על פי זה מבוארים בפנימיות התורה דברי הגמרא (חולין ט, ב) – שבתחילה נבראו השמש והירח שווים בגודלם, עד שקטרגה הלבנה וטענה ש"אין שני מלכים משמשים בכתר אחד", וכתוצאה מכך היא התמעטה בגזירת הבורא:

גם ז"א וגם מלכות מקבלים את אורם (שפעם הרוחני) מספירת הבינה, אך ספירת המלכות חפצה גם היא לקבל את שפעה ישירות מספירת הבינה ולא להזדקק למיצועו של ז"א.

אולם הבורא השיב לה שיש כוונה בכך שז"א דווקא מקבל ישירות מבינה, ואילו היא צריכה לקבל דרכו.

הסיבה לכך שספירת המלכות אינה מקבלת ישירות מספירת הבינה נובעת משינוי עיקרי באופי פעולתה הרוחנית של המלכות – הלבנה בעולם:

השמש והירח כמאורות

אף שאור השמש מאיר בכל מקום, אין בכך משמעות פנימית לגבי העולם, מלבד זאת שהשמש אינה "מתחשבת" עם צרכי העולם, היא גם לא פועלת בו שום שינוי, שהרי אחר שקיעת החמה – שב העולם לעלטה. ובסגנון אחר: אור החמה מסוגל "לשבור" את חשיכת העולם, אך אינו פועל בו שינוי "פנימי" עד כדי כך שהעולם יאיר גם לאחר שקיעת החמה.

לעומת זאת אורה של הלבנה פועל בצורה שונה. עיקר פעולתה של הלבנה הוא – להאיר את החושך. כלומר, לזכך את מציאות החושך של העולם, עד שבסופו של דבר, בגאולה ייווצר מצב של "לילה כיום יאיר" (תהילים קלט, ב).

הארעווע, וועסט דו זיין אַ חסיד!

מהישיבה במינסק, שם למד בשיטת הפלפול – לקבוצת האברכים בצ'אשניק ו"מרחץ של זינה" שהוריד ממנו את העור הגס וריח הגאווה מלימוד הגמרא • קווים לדמותו של הרשד"ם – הרב שמואל דובער ליפקין מבוריסוב, שנעשה חסיד של אדמו"ר האמצעי

לכשהגיעו, התברר לאכזבתם כי הרבי איננו מקבל ל"יחידות" ואף לא יאמר מאמרי דא"ח, מפני טורח הדרך. מפח הנפש היה גדול, אולם זכות גדולה נפלה בחלקו של שמואל הצעיר: הוא מצא חן בעיני ר' מאיר צבי, המשרת של הרבי, והוא הרשה לו להביא מים לבית הרבי ומלאכות פשוטות בדומה לזה.

בערב, זכה שמואל לשמוע את תפילת אדמו"ר האמצעי שהתפלל 'יחיד' בחדרו, ובעת שהמשרת ר' מאיר צבי הכניס לו כוס קפה – ראה שמואל את פני אדמו"ר האמצעי מבעד לדלת...

כל הלילה ישב שם שמואל וחיכה, שמא יזכה לראות שוב את פני הרבי. ואכן, בשעה שלוש לפנות בוקר, פתח המשרת ר' מאיר צבי את חלונות חדרו של הרבי, ובאותו רגע עבר הרבי דרך החדר ששמואל היה בו והסתכל עליו במבט חודר שפעל עליו דבר והיפוכו: הפיל עליו אימה, ומשך את ליבו...

"איך וויל זיין אַ חסיד!"

אחרי התפילה אמר לו המשרת ר' מאיר צבי, שהרבי – אדמו"ר האמצעי – שאל עליו, והמשרת סיפר עליו מי הוא ומאין בא. ר' מאיר צבי אמר כי יתכן ובקרוב יצווה הרבי ששמואל יכנס אליו ל"יחידות"...

כששמע זאת שמואל נפל עליו פחד גדול, והוא לא ידע את נפשו. "בשום אופן לא יכולתי לקבץ רעיונותי, ואהיה כאיש אשר שכח את הכל", סיפר לאחר מכן. "ויתן לי ה' דעת לאמר תהילים, ומכיון שהתחלתי לאמר תהילים – נפתחו אצלי מעיינות של דמעות"...

כשאמר לו ר' מאיר צבי שהרבי ציוה שיכנס אליו – נבהל שמואל מאוד ועמד על מקומו מבלי יכולת לזוז.

בעזרת ר' מאיר צבי נכנס לחדרו של הרבי, ומגודל ההתרגשות לא יכול היה לדבר במשפטים רצופים, רק מילים אחדות יצאו מפיו: "איך וויל זיין אַ חסיד" [= אני רוצה להיות חסיד], והחל לבכות – --

כ"ק אדמו"ר האמצעי ענה לו בלשונו הקדושה: "חב"ד איז [=היא] השכלה, הבנה והעמקה. הארעווע, וועסט דו זיין אַ חסיד [=תתייגע – או אז תהיה חסיד], השי"ת יתן לך אריכות ימים".

ביציאתו מה'יחידות', ציוה עליו ר' מאיר צבי שלא יספר לאף אדם מהזכות הגדולה שהיתה לו להיכנס אל הרבי. ואכן, לחבריו עימם הגיע מצ'אשניק לז'לובין – לא סיפר מאומה, אולם עם חזרתם לצ'אשניק אמר לו מדריכו – המשפיע ר' מרדכי – כאשר איש לא היה נוכח בבית המדרש, שהוא מרגיש שרוח טהרה נודפת ממנו, וציוה עליו לספר לו מה שקרה איתו...

חסידות. שמואל הצעיר הרגיש שעולם חדש נפתח עבורו. הוא התייגע בכוחות הגדולים ביותר, וכל אמרה חסידית – היתה יקרה לו עד מאוד.

אגב: לימים, כאשר שימש הרשד"ם כמשפיע בעצמו, התוועד בשמחת בית השואבה תרל"ב ושיבח את ענין ה'עבודה', הרבה יותר מאשר ה'השכלה' בתורת החסידות, ואמר: "כל ה'השכלה' אינו אלא בשביל ה'עבודה'". הרשד"ם המשיך את ענין ה'עבודה' לשדה זרועה וגן עושה פירות, ואת ה'השכלה' לדבר שאיתו מטיבים את הקרקע, "אשר עם היות שעל ידי זה מתגלה יותר טוב כוח הצומח, אף על פי כן – כוח הצומח הוא הרי בארץ דווקא".

האסור אסור, והמותר – מיותר

שמואל הצעיר התחבב עד מהרה על מדריכם ומשפיעים של קבוצת החסידים – ר' מרדכי הורודוקר, ואף קיבל מיטה ללון ב'חדרון' שבנו החסידים לר' מרדכי בבית הכנסת.

אמרת ההדרכה הראשונה ששמואל שמע ממדריכו, החסיד ר' מרדכי מהורודוק, היתה אמרה של אדמו"ר הזקן: "מה שאסור – אסור, ומה שמותר – לא צריכים".

"עם מאמר זה", אמר לו ר' מרדכי, "אנו האברכים חיינו שלושה-ארבע שנים, עד שהבאנו זאת בכל ענייני החיים, ורק אז הלכנו ל'יחידות' אצל הרבי" – --

מבט הרבי פעל עליו דבר והיפוכו...

יום אחד, חלפה השמועה בין החסידים בצ'אשניק כי אדמו"ר האמצעי עובר בדרכו להאדיטש, לציון אביו כ"ק אדמו"ר הזקן, בעיר הסמוכה ז'לובין. קבוצת אברכים ובחורים, ביניהם שמואל, חמקו בחשאי ובאישון-ליל לז'לובין הסמוכה. שמואל הצעיר היה נרגש עד מאוד. לו יראה את הרבי, זו תהיה הפעם הראשונה בחייו...

אחת מדמויות הילדות של כ"ק אדמו"ר הרי"צ, הוא החסיד ר' שמואל דובער ליפקין מבוריסוב, הנקרא בקיצור 'הרשד"ם' – שזכה להיות חסיד של ארבעה מאדמו"רי חב"ד – ליובאוויטש: אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצמח צדק, אדמו"ר המהר"ש, ואדמו"ר הרשב"י.

הוא נולד לערך בשנת תקמ"ח ונסתלק בשנת תרמ"ט. והיה בימי שני חייו יותר על שמונים שנה, בהם היה ל'משפיע' חסידי. אולם, חייו לא החלו כך. להיפך – בגיל שלוש עשרה נשלח על ידי הוריו ללמוד בישיבת מינסק, וחונך ללמוד גמרא בסגנון ה'מתנגדי'.

כארבע שנים למד הנער המחונן בישיבת מינסק, עד שבגיל שבע עשרה חייו נהפכו לגמרי, והוא נהיה חסיד ומקושר לכ"ק אדמו"ר האמצעי.

"כל העור המגושם שצמח עלי – ירד ממני"

מפגש אקראי עם קבוצת חסידים בעיירה צ'אשניק, בה חנה במסע חזרה לבית הוריו אשר בבוריסוב – שינה לחלוטין את מסלול חייו. היו אלו חבורת אברכים שלמדו חסידות בהעמקה בבית המדרש המקומי, בהדרכת המשפיע הרב מרדכי הורודוקר, מגדולי חסיד אדמו"ר האמצעי.

שמואל הצעיר ניסה להראות את כוחו בפלפולים בגמרא, והופתע עד מהרה לראות כיצד האברכים השקועים בעולמה של חסידות – פרכו את פלפוליו והציעו בפניו דרך לימוד ישרה. עד מהרה 'נשבה' באורח החיים החסידי, זאת למרות שבשבוע הראשון להיכרות עם האברכים, חווה 'ביטוש' ל'דמות' הרוחנית ש'בנה' לעצמו בעיני-רוחו.

לימים, התבטא ר' שמואל שהאברכים החסידיים עשו לו "מרחץ של זיעה" לנקות ממנו את ריח הגאווה עימה הגיע מהישיבה במינסק, עד "שכל העור המגושם שצמח עלי בישיבה במינסק – ירד ממני".

האברכים החלו לקרב אותו וללמוד איתו

סוד המלכות

גם ספירת המלכות הינה בעלת מאפיין מיוחד – היא מושרשת בדרגה הגבוהה ביותר. וגם באדם היא מתייחסת לרובד הכי עמוק ופנימי בנפש. ולכן גם היא, אף שכיום אורה מועט מאור החמה, אך כאשר היא תסיים לברר את העולם ויתגלה אורו העצמי של העולם, יתגלה גם מקורה של ספירת המלכות שהינו גבוה ממקור שאר הספירות, ואזי לא רק שאור הלבנה יהיה כאור החמה, אלא שהוא אף יגדל ויתעצם הרבה יותר מאור החמה.

אלו הם שני השלבים שיהיו בגאולה העתידה: תחילה ישוב להיות בכתר אחד – ז"א ומלכות יהיו שוב שווים בגודלם. ואז יהיה ה"ייחוד" שלהם. ולאחר מכן "נקבה תסובב גבר" (ירמיה לא, כא) – אור הלבנה יגדל מאור החמה, מכיוון שיתגלה מקורו.

כנסת ישראל

עבודתה של הלבנה – ספירת המלכות, בבירור וזיכוך העולם נעשית בפועל באמצעות עבודתם של בני ישראל בקיום התורה והמצוות. ולכן בגאולה, כשיתגלה מקור נשמתם של בני ישראל, שהם מושרשים בעצמותו יתברך, שהלא הם "חלק אלוה ממעל ממש", הם יתעלו למעלה מכל הדרגות העליונות, ואפילו מדרגת ז"א של עולם האצילות שמכונה בשם "קודשא בריך הוא".

מקורות: לקוטי תורה שיר השירים ד"ה שחורה אני הא; ביאור הדברים עה"פ שחורה אני ספר המאמרים עת"ד לך אמר ליבי ואילך. ד"ה ויאמר לו יהונתן תשמ"ה. שיחות ש"פ חיי שרה ושו"פ וישלח תשנ"ב. מאמר שני המאורות. ספר הערכים – חב"ד מערכת אור הלבנה.

בין ה'סחורה' של סבא יעקב ל'סחורה' של ר' שמואל

בצ'אשניק נשא ר' שמואל את בת דודו אחי אימו לאישה, וחמש שנים היה סמוך על שולחן חותנו, והמשיך לקבל את השפעת ר' מרדכי מהורודוק.

על מסעו ממינסק לצ'אשניק היה ר' שמואל אומר בבדיחות: "בגשמיות, רכש לו הסבא יעקב [אבינו] בחרן סחורה טובה יותר מאשר ר' שמואל, אך ברוחניות, ר' שמואל רכש לו סחורה טובה יותר מאשר הסבא יעקב: הסבא יעקב רכש סחורה גולמית, ואילו הוא – רכש לו את החכמה והידיעות איך לעבד את הסחורה...".

ברשימותיו, מתאר אדמו"ר הרי"צ כיצד היה נראה ר' שמואל בעיניו בהיות אדמו"ר הרי"צ בגליל שבע: "הוא היה גבה קומה ודל בשר, ראש גדול עם מצח רחב, על פניו נסוכה אציליות, עיניו היו גדולות ושחורות, מפיקות חכמה ועוז, קולו היה עב וכשהיה מדבר – היה מדגיש דיבורו בנעימה מיוחדת. כשהכרתיו כבר זרקה בו שיבה ושער ראשו זקנו היו לבנים".

הרשד"ם הניח אחריו הרבה כתבי יד, מהם 'הנחות' על כתיב כ"ק אדמו"ר הצמח צדק וכ"ק אדמו"ר המהר"ש, אשר שמע מהם בעצמו, ומהם גם ביאורים והסברים שלו, ארוכים ומסודרים. אכן, זכה הרשד"ם לבצע בפועל את דברי אדמו"ר האמצעי אליו ב'יחידות' הראשונה – "חב"ד איז השכלה, הבנה והעמקה. הארְעוּנֵע, וְעֵסְט דו זײַן אַ חֲסִיד..."

תורת מנחם

סקירת ספרים של הגאון האלוקי הוד"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש

תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס

הספר תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס מעשור התשיעי דכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, יצא לאור בשתי מהדורות. מהדורה ראשונה בי"א ניסן ה'תשנ"ב, ומהדורה שניה לקראת יו"ד שבט ה'תש"ס.

בספר זה המונה 492 עמודים, נאספו כל הדרנים על הרמב"ם והש"ס, שאמר הרבי בשנים תשמ"ב – תשנ"ב בלבד (עשור התשיעי של הרבי).

הדרנים אלו יצאו לאור בקונטרסים מוגהים על ידי הרבי, כל אחד בזמנו, וכאן נקבצו לספר עב כרס בפורמט גדול. העריכה וההוצאה לאור נעשתה על ידי ועד הנחות בלשון הקדש, ניו יורק.

לימוד הרמב"ם הוא מהעניינים המיוחדים של העשור התשיעי, שבו קבע כ"ק אדמו"ר מלך המשיח, את התקנה ללמוד שיעור יומי ברמב"ם, על מנת לסיימו בכל שנה, ובהשגחה פרטית חל יום ההולדת התשעים של הרבי באמצע המחזור התשיעי של לימוד הרמב"ם היומי.

מאז תקנת לימוד הרמב"ם זכינו לכמה וכמה הדרנים על הרמב"ם, כשבכל אחד מהם מגלה הרבי עומק נפלא חדש בהדרן, בבחינת עולם חדש ראה, ובמיוחד ביסודות האמונה וההבנה בידיעת השם ובגאולה ומשיח.

הדרנים מופלאים אלו, מלאים חידושים גאוניים ביסודות התורה בנגלה ובנסתר, גדושים בבקיאות בכל התורה כולה, בעמקות נפלאה, תוך שילוב של חידושים וביאורים עם דיוקי לשון, המיושבים כפתור ופרח כמין חומר. המתוודע לעומקם של דברים הגנוזים בספר זה, עומד נסער ונפעם. פשוט – "טעמו וראו כי טוב".

ההדרנים המופיעים בספר זה: א. פתיחה – הדרן על הרמב"ם ומסכת תענית. ב. הדרן על הרמב"ם – תשל"ה. ג. הדרן על הרמב"ם – תשמ"ה. ד. הדרן על הרמב"ם – תשמ"ו. ה. סיום הרמב"ם תשמ"ז. ו. הדרן על הרמב"ם – תשמ"ח. ז. הדרן על הרמב"ם – תשמ"ט. ח. הדרן על הרמב"ם – תש"נ. ט. הדרן על הרמב"ם – תנש"א. י. בקשר לסיום הרמב"ם – תשנ"ב.

הוספות: יא. בדבר לימוד ספר הרמב"ם. יב. ביאור בלימוד ספר הרמב"ם – על פי שיטת אדמו"ר הזקן. יג. על דבר המהדורות דספר הי"ד להרמב"ם. יד. על דבר הספר מראי מקומות על הרמב"ם. טו. על דבר הדפסת קובצי חידושי תורה על ספר הרמב"ם. טז. על דבר חגיגות סיום לימוד הרמב"ם.

שער הש"ס: זז. הדרן על מסכתות ברכות ומועד קטן. יח. הדרן על מסכתות "בני"ך" – ברכות, נזיר, יבמות, כריתות. יט. הדרן על פרק כ"ד דכלים ופרק ז' דמקוואות – סדר הלימוד ליארצייט. כ. הדרן על ששה סדרי משנה. כ"א. הדרן על הש"ס. כ"ב. חתימה – הדרן על הרמב"ם ומסכת כתובות.

הוספה: שיחה על דבר מנהג חלוקת הש"ס בי"ט כסלו.

בשורה טובה למבקשי ה'

כרך עשירי בסידרה הפופולרית "שיעורים בהמשך תער"ב"

סדרת המשך תער"ב היא הסידרה הארוכה ביותר של מאמרי הרבי הרש"ב. רבותינו נשיאנו העידו על סידרה זו כי ישנם בה "גדולות ונפלאות" ו"כל העניינים העמוקים בחסידות מוסברים בהרחבה כדברים מוחשיים רגילים".

ועכשיו, כל אחד יכול! סידרת ספרי ביאורים בהוצאת ישיבת דעת ברחובות, התקבלה באהבה וחיבה אצל לומדי החסידות, ומאפשרת לימוד מסודר של המשך הגדול, בצורת לימוד בחברותא. עד כה יצאו כעשרה ספרים בסידרה.

להשיג
בירידי הספרים,
בחנויות
ורכזי חב"ד